TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА eLIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 1286 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

"Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)" 20
Kungiratbay Sharipov, Ma'ruf Nurmanov

Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan 26
Musayeva Shoira Azimovna

Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана 30
Ж.Я.Нуриллаев

Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta'siri tahlili 37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich

O'zbekiston respublikasida aholi bandligini ta'minlashdagi dolzarb masalalar 44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o'g'li

O'zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta'minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta'sirini ekonometrik tahlil qilish 48
Fayziyev Rabim Alikulovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti 60
Umurzoqova Adiba Ochilovna

Qishloq xo'jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari 67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich

O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik) 72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo'ribaeva Qundiz Muratbaevna

Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari 77
Mahamatova Maftuna

Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o'zbekiston miqyosida 83
Koshanov Abdimurat Azat uli

Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili 87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich

Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari 92
Soatova Nodira Boboxanovna

Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar 97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li

Ichki auditning transformatsion potensiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish 102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o'g'li

Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo'llari 110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna

Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida 117
Nodir Xidirov G'iyosaliyevich

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning likvidliligi va moliyaviy barqarorligini ta'minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati 122
Bauyetdinov M.J.

Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей 128
Алимова Райхона Баходировна

Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish 139
Komilov Umidjon Normurod o'g'li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari 143
Nematulloyev Suxrob Sobirovich

Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi 148
Kamola Xaydarova

"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili 153
Mahmudov Nosir Mahmudovich

Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli 159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li

Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises 165
Khalilov Bekzod Akhmatovich

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari 171
Mirtursunova Dinara Anvarovna

O'zbekiston respulikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari 175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich

Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi 181
Erkayeva Barno, Xushvaqtov Ramziddin

O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish 186
Nodirov Azizxon Asrorovich

Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari 192
Bexzod Qo'ziboev

Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста 197
С.С. Убаева

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati 201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich

Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari 206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna

Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili 210
Baqoyev Husan Nuriddinovich

Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish 216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna

Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati 221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich

Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari 225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna

Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni 230
Raxmonova Feruza Musaqulovna

Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni 234
Mirzaxajaeva Shaxzoda Shuxratovna

Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri 240
Karshiyev Adham Anvarovich

Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari 245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich

Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari 251
Talapova Nargiza Baxriddinovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

"Deviant xulq-atvorli o'smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari" 255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi

Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari 258
Nutfullayev Shohrux Mexli o'g'li, Qurbanov Ulug'bek Erkinovich

Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет 262
Фозилова Фирангиза Комиловна

Tijorat banklarining o'zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta'siri 270
Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich

Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo'nalishlari 273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich

O'zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi 277
Adilov Zuxriddin Marip o'g'li

Qishloq xo'jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o'zgarish tendensiyalari 281
Zakirova Umida Maxamadaminovna

Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi 286
Po'latov Abdulloh Xolxo'jayevich

Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана) 291
Ахмедов Дилшод Турсункулович

Robototexnika asoslari va maktab ta'limida qo'llanilishi 298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o'g'li

Sun'iy intellektlar yordamida o'quvchilarni hayotiy faoliyat ko'nikmasini shakllantirishi 303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo'rayevna, Kurbanov Azimjon Jo'raboy o'g'li

Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremalari 316
Saypiddinov Shukrullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o'g'li

Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari 320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich

O'zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o'zgarish tendensiyalari va istiqbollari 326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o'g'li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna

Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi 330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna

Inson resurslarini o'rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta'rifiy tahlil 336
Bakırov Qobiljon Mamatyusupovich

Bandlikni ta'minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli 340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova

Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari 346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich

Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия 352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna

Farg'ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko'rsatkichlarining o'zgarishi: panel regressiya tahlili 362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi

O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari 368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li

Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish 374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi

Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish 380
G'aniev Elyor Sobirjonovich

O'zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o'tishning ahamiyati 386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region 392
Ospanova Feruza Bazarbaevna

“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета 397
Ибрагимов Гайратжон Артикович

Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo‘yicha hisobga olishni takomillashtirish 403
Xamidova S.Ya.

Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish 409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna

O‘zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar 414
Yo‘ldashev Bekzodjon Sherzodjon o‘g‘li

Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar 419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o‘g‘li

Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi 426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi

Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation 433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi

The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan’s automative industry 439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi

Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o‘rni 444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna

Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий 450
Юсупов Мухиддин Соатович

Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish 457
Berdiyev Akram O‘ktamovich

Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish 463
Sharipov Eldor Salohiddin o‘g‘li

Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta’siri 468
Ergashova Nilufar Sobirovna

Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish 473
Tashmukhamedova Karima Samatovna

Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari va istiqbollari 479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi

Xalqaro sayohat lug‘ati va uning shakllanishi 487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o‘zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o‘rni va ahamiyati 492
Quvvatov G‘olibjon Baxtiyor o‘g‘li

Kooperatsiyalarning tutgan o‘rni va ahamiyati 501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich

Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем 505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожхон

Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo‘llari 511
Vasiyev Alisher Samiyevich

Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов 515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Конысжайлиевич

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan 519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza

Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari 525
Masharipova Manzura Alimbayevna

Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlari 535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich

Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari 542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li

Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution 547
Khasan Khankeldiyev

Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati 551
Akramova Nazokat Israilovna

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni 562
Amonov Mehriddin Oromiddinovich

O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliylashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari 572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi

Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili 578
Urmanbekova Iroda Farxodovna

Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish 583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.

Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari 591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich

To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi 598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich

Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis 605
Sarvinoz Shodmonova

Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish 609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich

O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish 620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi

Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari 626
Iminova Nargizaxon Akramovna

Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish 631
Xamdamov Eldor Toshtemirovich

Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari 636
Yusupov Muxiddin Soatovich

Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство 644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна

Деньги и их функции в экономике 650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна

Развитие сельского хозяйства в узбекистане 654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахоровна

Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы 658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич

Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish 666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna

Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas 672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli

Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakillanishi 680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich

Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан) 687
С.Э. Холмуратов

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта 692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи

Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari 701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich

Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish 705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich

Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari 710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi

Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi 717
Yangieva N.S.

Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati 722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li

Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry 726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov

Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана 733
Н.А. Артиков

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar 737
Sharofiddinova Gulnoza Ilxomjonovna

Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri 745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li

Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari 750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich

Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili 761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li

Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi 767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li

Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari 773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich

Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari 777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li

Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati 782
Abdullaev Abror Bozarboevich

Aholi daromadini oshirish yo'llari 803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich

Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development 808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi

O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozoridagi ishtiroki tahlil va muammolari 815
Igitov Jurabek Kuzibekovich

O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili 823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich

Globallashuv sharoitida milliy korxonalarning eksport salohiyatini boshqarish masalalari 832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li

Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации 836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович

Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari 840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi

Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish 844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li

Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish 848
Xodjaniyazov Shohruh Yuldashevich

Xususiy oliy ta`lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlari va o'ziga xos xususiyatlari 856
Karimov Ulug'bek Usmonovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi 861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich

Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий 865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи

Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi 870
Komolov Odiljon Sayfidinovich

Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari 878
Shaniyazova Zamira

Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях 883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович

Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar 891
Alimova Guzal Abduxakimovna

Xizmat ko'rsatish korxonalari faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili 895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li

Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish 900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li

To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operasiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish 905
X.A.Raximov

Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotar bazasida shakillanishi 910
Ergashev Uyg'un Jabborovich

Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori 916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich

Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash 921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi

Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l 925
Xalilova Aziza Rustamovna

Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности 930
Раматов Зафарбек Жуманиязович

Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari 938
D.E.Qarshiev

Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri 943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna

Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnoma yondashuvi 947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li

Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана 955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari 962
Baxrombek Bobojonov

"Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili" bekberganova mohira ravshonbekovna 967
O'zbekiston Milliy universiteti

O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar 973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi

Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий 978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна

O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash 982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar 987
Sattorov Mirjahon

Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории 991
Дебердиев Анвар

DEbitorlik va kreditorlik qarzlari auditini rejalashtirish masalalari 995
Tulovov Erkinjon To'lqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi

Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций 1000
Камилова Наргиза Абдукахоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович

Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash 1005
Raxmonov Siyovush Turob o'g'li

Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri 1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna

Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками 1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович

Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга 1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи

Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца 1029
Мухаммадиева Лола Атамурадовна

Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari 1036
Uskenbaeva Dilnoza Boxodir qizi

Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе 1043
Махмудова Севара Улугбековна

Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati 1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna

Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi 1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi

Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti 1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich

Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxona darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi 1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li

Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов 1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи

Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati 1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich

Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции 1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич

Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlari hamda tendensiyalari 1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich

Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari 1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich

Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan 1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich

O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida) 1097
Qosimova Nodira Saidovna

Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar 1102
Azizova Maliha Farrux qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана 1106
Максудова Шахзода

Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий 1112
Олимова Бахора Шухратовна

Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri 1116
Sultonov Omon Juma o'g'li

Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri 1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li

Роль управления производством в условиях модернизации экономики 1125
Гулов Мухтор Очилович

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati 1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich

Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений 1136
Муродова Наргиза Уткировна

Развитие финансовых рынков в странах снг: проблемы и перспективы 1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислом Ураз угли

Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики 1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна

"Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari" 1149
Sherzod Rajabov

Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования 1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович

Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems 1157
Mubina Toirova

Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках 1162
Абдурахимова Дилора Каримовна

Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar 1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda

Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari 1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich

Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida 1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich

Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari 1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna

Budjetlashtirish bo'yicha tashkiliy va uslubiy yondashuvlar tahlili. 1195
Xoshimov Baxrom Baxadirovich

Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari 1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich

O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili 1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li

O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish 1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna

Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati 1219
Ruziyev G'anisher Usarovich

Yer fondi va undan samarali foydalanishning nazariy asoslari (Samarqand viloyati misolida) 1225
Xoshimova Sevara Baxromovna

Iqtisodiy-ekologik tizimlarni boshqarishga ta'sir etuvchi omillarning ilmiy asoslari 1229
Kuldoshev Asliddin Tursunovich

Влияние финтех-услуг на финансовую инклюзию в сельских регионах узбекистана 1236
Абдурахимова Дилора Каримовна

Surxondaryo viloyati sanoat sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili 1240
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlyatgeldi qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

A critical evaluation of strategic management's role in promoting sustainable development in Uzbekistan 1245
Ismatova Mahliyo

O'zbekistonda turizm xizmatlari eksportini oshirishda zamonaviy infratuzilma va texnologiyalarning integratsiyasi 1251
Akmal Bakhromov

Trends and reforms of corporate governance in state-owned enterprises 1257
F.Djalilov

Переоценка долгосрочных активов в нефтегазовой промышленности и определение финансового результата от переоценки 1269
Махкамова Саида Гайратова

Oziq-ovqat mahsulotlari korxonalarini integratsiyalashuv jarayonlarini boshqarish samaradorligini oshirish 1275
Xojiev Ibroxim Ikramovich

Sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari 1280
Allanazarova B.K.

SUG‘URTA KOMPANIYALARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA’MINLASHNING MUHIM SHARTLARI

Allanazarova B.K.
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
tayanch doktorant
ORCID: 0009-0002-8273-486X

Annotatsiya: Ushbu maqolada sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash masalasi bo‘yicha tadqiqot olib borilgan. Xususan, “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasining moliyaviy barqarorligiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar chuqur tahlil qilingan, shuningdek, tegishli taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Sug‘urtalovchilarning moliyaviy barqarorligiga oid turli qarashlar va yondashuvlar ham atroflicha o‘rganib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: sug‘urta, sug‘urta kompaniyasi, moliyaviy barqarorlik, o‘z mablag‘lari, sug‘urta zaxiralari, ustav kapital, sug‘urta majburiyatlari, to‘lov qobiliyati.

Abstract: This article presents a study on ensuring the financial stability of insurance companies. In particular, it provides a detailed analysis of the factors influencing the financial stability of the "O‘zbekinvest" export-import insurance company and formulates relevant requirements and recommendations. It also thoroughly examines various perspectives and approaches related to the financial stability of insurers.

Key words: insurance, insurance company, financial stability, own funds, insurance reserves, charter capital, insurance liabilities, solvency.

Аннотация: В данной статье проведено исследование обеспечения финансовой устойчивости страховых компаний. В частности, глубоко проанализированы факторы, влияющие на финансовую устойчивость экспортно-импортной страховой компании “O‘zbekinvest”, а также разработаны соответствующие требования и рекомендации. Кроме того, всесторонне изучены различные взгляды и подходы к финансовой устойчивости страховщиков.

Ключевые слова: страхование, страховая компания, финансовая устойчивость, собственные средства, страховые резервы, уставной капитал, страховые обязательства, платёжеспособность.

KIRISH

Sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash va boshqarishning nazariy hamda amaliy jihatlarini takomillashtirishga katta e’tibor qaratilmoqda. Zero, sug‘urta bozorining barqarorligi hamda sug‘urta mahsuloti iste’molchilarining manfaatlarini himoya qilish aynan sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini samarali boshqarishga chambarchas bog‘liq.

Evropa Sug‘urta va Mehnat Pensiyalari Boshqarmasi (EIOPA)ning Solvency II ma’lumotlar bazasiga ko‘ra, Evropa iqtisodiy zonasida sug‘urta tashkilotlarining daromadlilik koeffitsiyenti 2022-yildagi 10 foizdan 2023-

yilda 9 foizga qayta tiklangan. Biroq inflyatsiyaning o‘sish tendensiyalari hamda foyda olishga to‘sqinlik qiluvchi xarajatlarning ortib borayotgani sababli sug‘urta mahsulotlarining haqiqiy daromadliligiga nisbatan xavf-xatar vujudga kelgan[1]. Bu esa, o‘z navbatida, global miqyosda sug‘urtalovchilarning moliyaviy barqarorligini boshqarish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishni taqozo etadi.

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash nafaqat unga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir etuvchi omillar – xususan, bozordagi raqobat muhiti, tarif siyosati va qayta sug‘urta tizimlarining to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilganligi – balki mamlakat mintaqalarida faoliyat yuritayotgan sug‘urta kompaniyalari hamda ularning hududlardagi tarkibiy tuzilmalari faoliyatiga ham bevosita bog‘liqdir.

Ushbu maqolada biz sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda hududiy tuzilmalar – ya’ni sug‘urta kompaniyalarining hududlardagi filiallari va savdo markazlari – qanchalik o‘rin tutishini ilmiy nuqtai nazardan o‘rganishga harakat qilamiz.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sug‘urta sohasidagi taniqli tadqiqotchilar va mutaxassislar tomonidan sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini boshqarishga oid qator ilmiy asarlar e’lon qilingan. Jumladan, S. F. Mirzoyevning fikriga ko‘ra: “Agar sug‘urta tashkilotida o‘z aktivlariga mos sug‘urta portfeli shakllantirilmasa, uning moliyaviy barqarorlik ko‘rsatkichlariga salbiy ta’sirlar yuzaga keladi”[2].

Bizning fikrimizcha, sug‘urta tashkilotlari o‘z zimmasiga olgan sug‘urta majburiyatlari hajmiga mos keladigan sug‘urta zaxiralarini shakllantirishlari maqsadga muvofiq. Aynan sug‘urta zaxiralari sug‘urtalovchi qabul qilgan sug‘urta majburiyatlarining bajarilishini ta’minlovchi asosiy vosita hisoblanadi.

Sug‘urta tashkilotining moliyaviy barqarorligini tavsiflovchi muhim omil – yetarli ustav kapitali va sezilarli miqdordagi zaxira fondlaridan tashqari, sug‘urta operatsiyalarining daromadliligi hisoblanadi. Bu daromadlilik balans (yalpi) foydaning daromad qismiga nisbati bilan aniqlanadi[3]:

R = (balansli foyda / daromad) × 100

Ma’lumki, sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashning eng muhim shartlaridan biri – ularning real to‘lov qobiliyatiga egaligidir. Quyida sug‘urtalovchilar moliyaviy barqarorligini ta’minlashning asosiy shartlari keltirilgan:

Sug‘urtalovchilar to‘lovga layoqatlilik kafolatlarini ta’minlash maqsadida aktivlar va o‘zlari qabul qilgan sug‘urta majburiyatlari o‘rtasidagi me’yoriy nisbatlarga rioya etishlari shart.

O‘z mablag‘lari va sug‘urta zaxiralari hisobidan bajarish imkoniyatlaridan ortiq hajmda majburiyat olgan sug‘urtalovchilar tegishli majburiyatlarni bajarish xavfini qayta sug‘urta tashkilotlarida sug‘urtalashlari lozim.

Sug‘urta zaxiralari likvidlik, diversifikatsiya, qaytarilish va daromadlilik tamoyillari asosida joylashtirilishi zarur.

So‘nggi yillarda sug‘urta tashkilotlarining to‘lovga qobiliyatlilik tushunchalarini yoritish, sug‘urta portfelini shakllantirish, riskni taqsimlash (qayta sug‘urtalash, birgalikda sug‘urtalash), sug‘urta zaxiralarini tashkil etish bilan bog‘liq to‘lovga qobiliyatlilikni ta’minlash mezonlari va usullarini tadqiq etishga qaratilgan bir qator ilmiy ishlar e’lon qilingan.

Bizning nazarimizda, sug‘urtalovchilarning samarali faoliyat yuritishida ularning moliyaviy jihatdan barqarorligini ta’minlash masalasi nihoyatda dolzarb hisoblanadi. Moliyaviy barqarorlik sug‘urtalanuvchilarning sug‘urtalovchiga bo‘lgan ishonchini oshirishning muhim jihatlaridan biridir. I. Sh. Toshnazarovaning yozishicha:“Sug‘urta kompaniyalari faoliyatida moliyaviy barqarorlikni baholash usullarining chegaralari va ularning butun tizimidan eng samarali foydalanish imkoniyatlari, shuningdek atamashunoslik, ko‘rsatkichlar algoritmi va ularni talqin etish, mulkchilik va tarmoq xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning mezonlarini tadqiq etish dolzarb hisoblanadi”[4].

Shuningdek, tadqiqotchi M. S. Xamroevning ta’kidlashicha:“Sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligi va to‘lov qobiliyati sug‘urtalanuvchilar manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o‘ynaydi, chunki ular sug‘urtalovchining ishonchlilik ko‘rsatkichlari hisoblanib, potensial mijozlarning sohaga bo‘lgan ishonchini ta’minlaydi”[5].

Yuqorida nomlari keltirilgan olimlarning fikr-mulohazalarini umumlashtirgan holda xulosa qilish mumkinki, sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash va boshqarish nihoyatda katta ahamiyatga ega. Shu bois, sug‘urta bozori regulyatori turli prudensial me’yorlarni o‘rnatish orqali sug‘urta tashkilotlarining doimiy moliyaviy barqaror faoliyat yuritishini ta’minlaydi.

Ta’kidlash joizki, sug‘urtalovchilarning moliyaviy barqarorligini tahlil qilish kompleks xarakterga ega jarayon ekanligini yoddan chiqarmaslik zarur. Zero, amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajriba asosida sug‘urta tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini tahlil qilish bo‘yicha quyidagi taxminiy ketma-ketlikni taklif etamiz:

Qoidaga ko‘ra, sug‘urtalovchining moliyaviy barqarorligini tahlil qilish yondashuvlarini aniqlashda birlamchi bosqich -tahlilning maqsadlarini belgilashdan iborat. Bu tahlilning yagona maqsadi sug‘urtalovchining moliyaviy

ahvoli, to‘lov qobiliyati, moliyaviy barqarorligi va ushbu tushunchalarning turli iqtisodiy holatlarda bir xil bo‘lmagan ta’sir omillariga ko‘ra o‘zgarishini aniqlab, shaffof va asoslangan ma’lumotlar olishdir.

Keyingi bosqichlarda qo‘yilgan maqsad quyidagi xususiyatlarga ko‘ra talqin qilinadi:

• tahlil natijalaridan foydalanish shakli - ichki yoki tashqi, ommaviy hisobot doirasida yoki xususiy;

tahlilni o‘tkazish tartibi - rejali yoki rejadan tashqari, kompleks yoki tanlab, majburiy yoki ixtiyoriy;

foydalanuvchilar - davlat nazorati organlari, sug‘urta kompaniyasi rahbariyati va ta’sischilari, sug‘urtalanuvchilar, kreditorlar, hamkorlar va boshqalar.

Ushbu omillar tahlil metodikalarini tanlashda asosiy omil hisoblanadi.

Sug‘urta kompaniyasining moliyaviy barqarorligi tahlili quyidagi darajalarda amalga oshiriladi:

• qonunchilik darajasi - O‘zbekiston Respublikasi qonunlari va me’yoriy hujjatlari asosida;

• individual daraja - tahlil natijalaridan foydalanuvchilarning ehtiyojlari, da’volari va talablariga mos holda.

Shuningdek, sug‘urta kompaniyasining moliyaviy barqarorligini tahlil qilish boshqaruv operatsiyasi sifatida quyidagi elementlarni o‘z ichiga oladi:

subyekt;
obyekt;
predmet;
tamoyillar;
metodika;
texnika va texnologiya;
jarayon;
boshlang‘ich ma’lumotlarni yig‘ish va qayta ishlash;
tahlil xarajatlari;
qaror qabul qiluvchi subyekt;
natijalar asosida qaror qabul qilish.

Xorijiy iqtisodchi olim David Bland sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash va boshqarish borasida quyidagilarni ta’kidlaydi:

“Sug‘urtalovchilarning ishonchliligi - ular boshqaradigan fondning to‘lov qobiliyatidadir: bu yuzaga keladigan sug‘urta da’volarini qondirish qobiliyatidir. Umumiy sug‘urta sug‘urtalovchilarining ishonchliligi uchun uchta asosiy omil xavf tug‘diradi:

Noto‘g‘ri statistik va texnik ma’lumotlar, da’volarni tahlil qilishning asta-sekin yomonlashuvi, tuzatish choralarining samarasizligi natijasida yetarli bo‘lmagan sug‘urta mukofotlari va zaxiralar yaratilishi.

Yirik sug‘urta da’volarining to‘planib qolishi, ularga qarshi qayta sug‘urtalash kabi zarur choralar ko‘rilmasligi.

Ayrim holatlarda kapital qo‘yilmalar va boshqa aktivlarning yo‘qotilishi”[6].

Darhaqiqat, David Blandning qarashlari e’tiborga molik bo‘lib, ularning asosi xalqaro tajribalarga tayangan hamda rivojlangan mamlakatlar sug‘urta bozorlarida amal qiladigan moliyaviy barqarorlik tamoyillarini ifoda etadi.

Odatda, ko‘plab sug‘urta mahsuloti iste’molchilari quyidagi savolga javob izlaydi: “Sug‘urtalovchi ishonchli va to‘lovga qodirmi?”. Buning sababi shundaki, ayrim hollarda sug‘urta tashkilotlari o‘z zimmasiga olgan majburiyatlarini bajarmasdan, sug‘urta shartnomalari shartlariga rioya etmaydi. Bu esa, o‘z navbatida, sug‘urta nazorati organlari tomonidan bunday sug‘urta tashkilotlariga nisbatan choralar ko‘rilishiga sabab bo‘ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta’minlash va boshqarishda metodologik yondashuvlarning eng asosiy yo‘nalishlaridan biri -bu moliyaviy barqarorlikka ta’sir etuvchi omillarni aniqlashdir.

Ushbu tadqiqot doirasida ilmiy dissertatsiyalar, statistik ma’lumotlar, sug‘urta kompaniyalarining moliyaviy ko‘rsatkichlari hamda yetuk iqtisodchilarning ilmiy qarashlari asos sifatida o‘rganildi. Olingan ma’lumotlar induksiya va deduksiya, qiyosiy tahlil hamda baholash usullari orqali chuqur tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sug‘urta tashkilotlari faoliyatining samaradorlik ko‘rsatkichlaridan biri -foyda bo‘lib, u ayni paytda sug‘urtalovchining moliyaviy barqarorligiga bevosita ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Shu munosabat bilan, biz quyida O‘zbekiston sug‘urta bozorining yirik ishtirokchilaridan biri -“O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasi misolida sof foyda dinamikasidagi o‘zgarishlarni tahlil qilishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz (1-rasm).

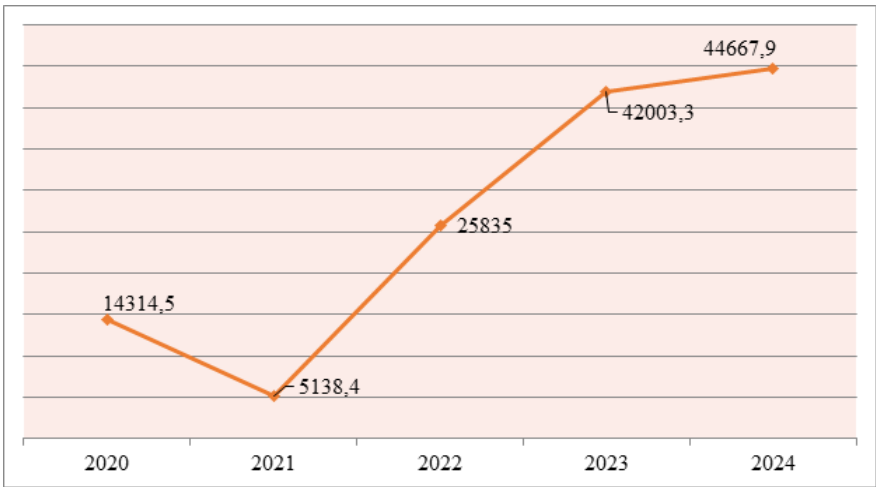

1-rasm. “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasi sof foydasining o‘zgarish dinamikasi 777

Yuqorida keltirilgan rasmda aks etgan ma’lumotlardan ko‘rinib turibdiki, 2020–2024-yillar davomida “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasining sof foydasi, 2021-yil bundan mustasno, doimiy o‘sish tendensiyasiga ega bo‘lgan.

Masalan, 2021-yilda kompaniyaning sof foydasi 5 138,4 mln so‘mni tashkil etgan bo‘lsa, bu ko‘rsatkich 2024-yilga kelib 44 667,9 mln so‘mga yetgan. Ya’ni, sof foydaning o‘sishi deyarli 9 barobarga teng bo‘lgan.

Shundan xulosa qilish mumkinki, kompaniyaning moliyaviy salohiyati hamda o‘z zimmasiga olgan majburiyatlarni bajarish qobiliyati yuqori darajada saqlanib qolmoqda.

1-jadval. “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasining o‘z mablag‘lari tarkibi 888, mln so‘mda

№	Ko‘rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024
1	O‘z mablag‘lari	824668,6	828877,2	837428,8	852006,1	848145,4
2	Ustav kapitali	282216,4	282216,4	282216,4	282216,4	296327,2
3	Zaxira kapitali	26018,4	25088,6	32087,7	30011,3	30315,4
4	Taqsimlanmagan foyda	40124,0	45262,5	46815	63468,6	45193,1
5	Maqsadli tushumlar	476309,7	476309,7	476309,7	476309,7	476309,7

Jadval ma’lumotlarini tahlil qilish natijalari shuni ko‘rsatmoqdaki, tahlil etilayotgan davrda “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasining o‘z mablag‘lari miqdori notekis tendensiyani namoyon etgan.

Ya’ni, 2020–2023-yillar davomida o‘z mablag‘lari miqdori katta farq bilan bo‘lmasa-da, muntazam o‘sib borgan. Biroq, jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, 2024-yilda kompaniyaning o‘z mablag‘lari miqdori 2023-yilga nisbatan 3 860,7 million so‘mga, ya’ni 0,4 foizga kamaygan.

Sug‘urta tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda o‘z mablag‘lari miqdori muhim omil hisoblanadi. Shu bois, yillar kesimida mazkur ko‘rsatkichning kamayishi, pirovard natijada, sug‘urtalovchining moliyaviy barqarorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Shu sababli, “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasiga o‘z mablag‘lari miqdorini doimiy ravishda oshirib borish tavsiya etiladi.

Bizning fikrimizcha, har qanday sug‘urta tashkilotining moliyaviy barqarorligiga, binobarin, sug‘urtalovchilarning to‘lov qobiliyatiga ustav kapitali sezilarli darajada ta’sir ko‘rsatadi. Quyidagi rasmda “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasining ustav kapitali o‘zgarish dinamikasi aks ettirilgan (2-rasm).

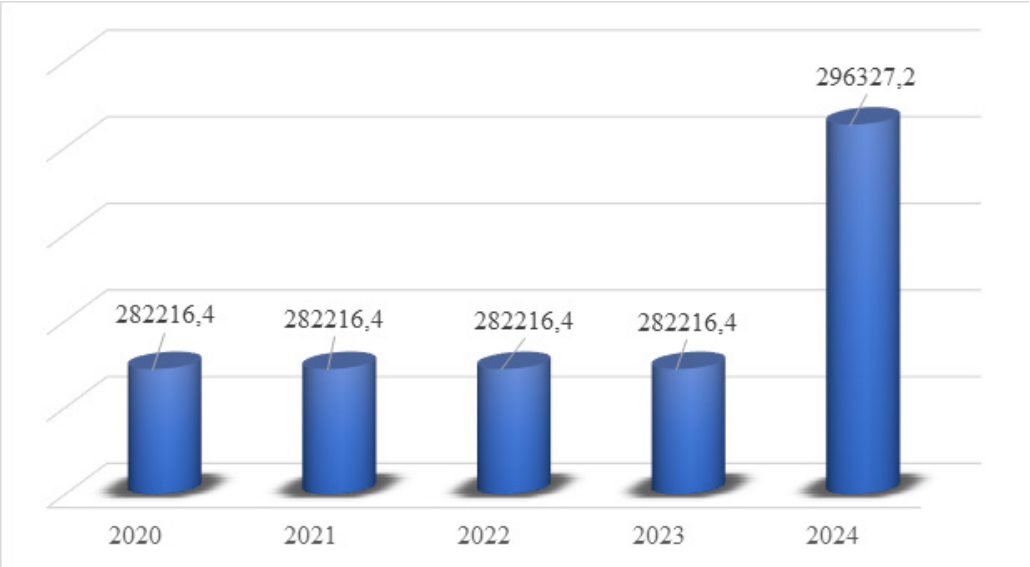

2-rasm. “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasi ustav kapitali o‘zgarish dinamikasi

2020–2023-yillar davomida kompaniyaning ustav kapitali 282 216,4 million so‘m miqdorida o‘zgarishsiz qolgan bo‘lib, bu holat kompaniya moliyaviy tuzilmasida barqarorlikni saqlashga qaratilgan yondashuvni aks ettiradi.

Biroq, 2024-yilda ustav kapitali 296 327,2 million so‘mga oshgan bo‘lib, o‘sish sur’ati oldingi yillarga nisbatan 5 foizni tashkil etgan. Mazkur o‘sish kompaniyaning moliyaviy resurslarini kengaytirishga qaratilgan strategik qarorlar qabul qilganini yoki qonunchilik talablariga rioya qilish maqsadida kapitalni oshirish zarurati yuzaga kelganligini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, ustav kapitalining barqarorligi kompaniyaning uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta’minlashga xizmat qilgan bo‘lsa-da, 2024-yildagi o‘sish sabablarini chuqurroq tahlil qilish, shuningdek, kelgusida kapitalni boshqarish strategiyalarini optimallashtirish bo‘yicha qo‘shimcha tadqiqotlar o‘tkazish maqsadga muvofiqdir.

Sug‘urta zaxiralari esa sug‘urta tashkilotining zimmasidagi majburiyatlarni bajarishning asosiy manbalaridan biri sanaladi. Buning sababi shundaki, amaliyotda sug‘urta hodisalari sodir bo‘lishi natijasida yetkazilgan zararlar, asosan, sug‘urta zaxiralari hisobidan qoplanadi.

Shu boisdan, har qanday sug‘urta tashkilotining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda sug‘urta zaxiralari alohida o‘rin tutadi. Quyida “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasi bo‘yicha sug‘urta zaxiralari miqdoriga oid ma’lumotlar keltirilgan (3-rasm).

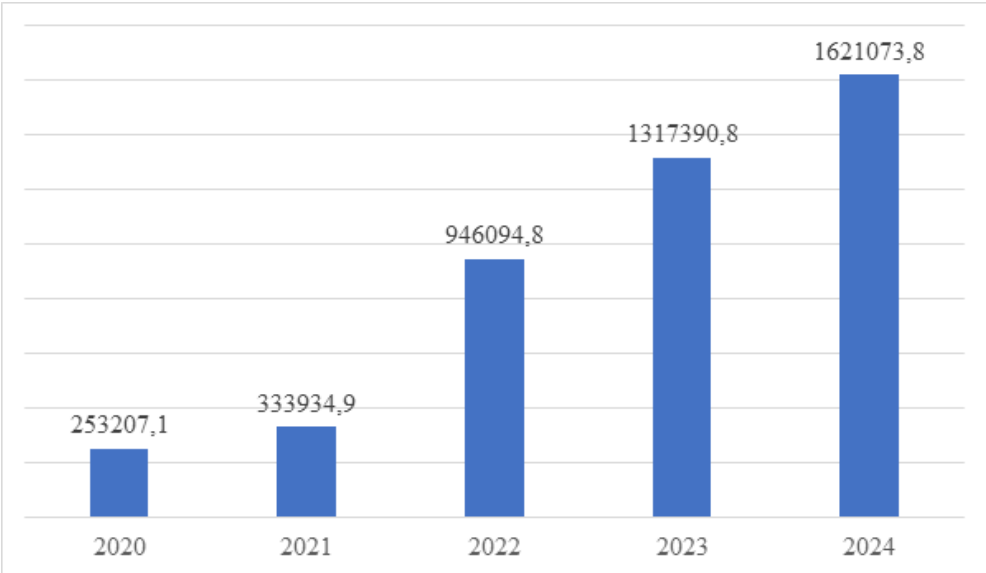

3-rasm. “O‘zbekinvest” eksport-import sug‘urta kompaniyasi sug‘urta zaxiralari o‘zgarish dinamikasi

Rasmda keltirilgan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, 2020–2024-yillar davomida "O'zbekinvest" eksport-import sug'urta kompaniyasining sug'urta zaxiralari miqdori doimiy ravishda oshib borgan. Ayniqsa, 2022-yilda sug'urta zaxiralari 2021-yilga nisbatan keskin oshganini kuzatish mumkin.

Xususan, 2022-yilda kompaniyaning sug'urta zaxiralari 946 094,8 million so'mni tashkil etgan bo'lib, bu ko'rsatkich 2021-yildagiga nisbatan 612 159,9 million so'mga ko'pdir.

Rasm ma'lumotlari tahlili natijasida aniqlanishicha, 2024-yilda sug'urta zaxiralari 1 621 073,8 million so'mni tashkil etgan. Shubhasiz, bu kabi barqaror o'sish tendensiyasi kompaniyaning moliyaviy qudratini mustahkamlashi bilan bir qatorda, sug'urta xizmatlarini ko'rsatish, jumladan, sug'urta da'volarini o'z vaqtida ko'rib chiqish va qoplash imkoniyatlarini kengaytiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida keltirilgan tahlillar sug'urta tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda o'z mablag'lari, xususan ustav kapitali va sug'urta zaxiralari muhim omillar ekanligini ko'rsatadi. Shu munosabat bilan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-martdagi PQ-108-sonli "Sug'urta xizmatlari bozorini yanada rivojlantirishning kompleks chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida belgilangan "Sug'urtalovchilar (qayta sug'urtalovchilar)ning sug'urta zaxiralarini shakllantirish va to'lov qobiliyatini aniqlash metodikasini Solvency II me'yorlariga muvofiqlashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqish" vazifasi ayni muddaodir 111111.

Afsuski, ushbu maqola doirasida sug'urtalovchilarning moliyaviy barqarorligiga ta'sir etuvchi muhim vositalardan biri bo'lgan qayta sug'urta mexanizmiga yetarli e'tibor qaratish imkoni bo'lmadi. Zotan, qayta sug'urta tizimi sug'urtalovchilarga faoliyat doirasini kengaytirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash imkonini beradi.

Shu bois, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 23-maydagi PQ-191-sonli "Mamlakatimizda qayta sug'urta tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga 121212 asosan tashkil etilgan "O'zbekiston qayta sug'urta kompaniyasi" milliy qayta sug'urta tashkiloti, sug'urta kompaniyalarining mijozlar oldidagi ishonchini oshirish bilan birga, ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qilishi jihatidan ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. ConsumerTrends Report-2024.URL: https://www.eiopa.europa.eu/publications/consumer-trends-report-2024_en. -B. 10.
2. Mirzoyev S.F. O'zbekistonda sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashda anderrayting xizmatini takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. -Toshkent: 2022. - 15-bet.
3. Гвозденко А.А. Финансово-экономические методы страхования: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 1998. – С. 80.
4. Toshnazarova L.Sh. O'zbekiston milliy sug'urta bozorining samarali faoliyatini ta'minlash yo'llari. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Toshkent: 2025. – 70-bet.
5. Xamroev M.S. Sug'urta xizmatlari bozorining innovatsion faoliyatini takomillashtirish. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. – Toshkent: 2021. – 57-bet.
6. Bland D. Insurance: Principles and Practice. – UK: The Chartered Insurance Institute, 1993. – P. 187.
7. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan. "O'zbekinvest" eksport-import sug'urta kompaniyasi hisobot ma'lumotlari asosida. – 1-rasm.
8. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan. "O'zbekinvest" eksport-import sug'urta kompaniyasi hisobot ma'lumotlari asosida. – 1-jadval.
9. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan. "O'zbekinvest" eksport-import sug'urta kompaniyasi hisobot ma'lumotlari asosida. – 2-rasm.
10. Muallif tomonidan ishlab chiqilgan. "O'zbekinvest" eksport-import sug'urta kompaniyasi hisobot ma'lumotlari asosida. – 3-rasm.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-martdagi PQ-108-son qarori. "Sug'urta xizmatlari bozorini yanada rivojlantirishning kompleks chora-tadbirlari to'g'risida" – URL: https://lex.uz/uz/docs/-6824178
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 23-maydagi PQ-191-son qarori. "Mamlakatimizda qayta sug'urta tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" -URL: https://lex.uz/uz/docs/-7540329

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 5

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz